

Sygn. akt II UK 367/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z wniosku T. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o prawo do emerytury pomostowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 października 2015 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 15 maja 2014 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 maja 2014 r. Sąd Apelacyjny, w sprawie z wniosku T. N. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych - Oddziałowi w G. o prawo do emerytury pomostowej, oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. z dnia 15 października 2013 r., którym zmieniono – uwzględniając odwołanie wnioskodawcy - decyzję organu

rentowego z dnia 19 października 2012 r., przyznając odwołującemu się prawo do emerytury pomostowej od dnia 7 października 2012 r., w oparciu o art. 4 i art. 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 965 ze zm.).

Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca (urodzony 7 października 1952 r.), w dniu 11 września 2012 r., złożył wniosek o przyznanie emerytury pomostowej, legitymując się okresem składkowym i nieskładkowym wynoszącym 25 lat, 2 miesiące i 4 dni. Organ rentowy odmówił wnioskodawcy ustalenia prawa do świadczenia, wskazując, że nie udokumentował on wykonywania co najmniej 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a jedynie 12 lat, 11 miesięcy i 22 dni, nie zaliczając do pracy w warunkach szczególnych okresów pracy zawartych za pośrednictwem Morskiej Agencji Spółka z o.o. w G. u armatorów zagranicznych w okresach: od dnia 23 lutego 1987 r. do dnia 15 października 1987 r., od dnia 16 grudnia 1987 r. do dnia 23 maja 1988 r. oraz od dnia 29 stycznia 1991 r. do dnia 30 kwietnia 1991 r. na stanowisku kucharza na statkach żeglugi morskiej. W powyższych okresach z tytułu zatrudnienia za ubezpieczonego odprowadzono składki na ubezpieczenia społeczne. W okresach od dnia 4 sierpnia 2003 r. do dnia 31 stycznia 2004 r., od dnia 24 marca 2004 r. do dnia 26 września 2004 r., od dnia 25 listopada 2004 r. do dnia 21 maja 2005 r. oraz od dnia 23 października 2005 r. do 23 kwietnia 2006 r., wnioskodawca podlegał dobrowolnemu ubezpieczeniu społecznemu w związku z wykonywaniem pracy na statkach morskich w żegludze międzynarodowej. Na każdy rejs wnioskodawca zawierał odrębny kontrakt o pracę.

W ocenie organu rentowego, brak podstaw do zaliczenia, przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r. okresów pracy polskiego marynarza u armatora zagranicznego, jeśli marynarz nie był związany stosunkiem pracy z firmą kierującą go do pracy za granicą. Nie można także uznać marynarza zatrudnionego u armatora zagranicznego na podstawie umowy, bez połączenia stosunkiem pracy - za pracownika w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Ponadto firmy takiej (kierującej do pracy za granicą) nie można również uznać za płatnika składek, o których mowa w art. 2 pkt 2 ustawy o emeryturach pomostowych oraz, w związku z tym, za podmiot uprawniony do wystawiania zaświadczeń na podstawie art. 51 tej ustawy.

Sąd Okręgowy uznał, że przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe, potwierdziło iż okresami zatrudnienia wnioskodawcy wykonywanymi w szczególnych warunkach były także okresy pracy od dnia 23 lutego 1987 r. do dnia 15 października 1987 r., od dnia 16 grudnia 1987 r. do dnia 23 maja 1988 r. oraz od dnia 29 stycznia 1991 r. do dnia 30 kwietnia 1991 r., które - wraz z okresem uznanym przez organ rentowy - przekraczają wymagane 15 lat pracy w szczególnych warunkach, a tym samym został spełniony warunek konieczny do przyznania dochodzonego świadczenia. Zdaniem Sądu pierwszej instancji, wnioskodawca we wskazanych okresach zatrudnienia, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace wymienione w punkcie 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych jako kucharz oficer oraz w poz. 4, działu VIII, wykazu A, stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.). Sąd Okręgowy uwzględnił ustalone poglądy orzecznictwa, że okresy wykonywania pracy za granicą w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze na podstawie umów o pracę zawartych bezpośrednio z pracodawcami zagranicznymi mogą być uznane za okresy zatrudnienia w rozumieniu art. 32 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 748 ze zm.), pod warunkiem opłacania składek w Polsce, również na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe (art. 6 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 7 pkt 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.), chyba że na podstawie umów o zatrudnieniu lub umów międzynarodowych pracownik został objęty ubezpieczeniem w trybie i na zasadach obowiązujących w państwie zatrudnienia lub określonych w umowach międzynarodowych.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację organu rentowego, wskazując w uzasadnieniu, że wbrew stanowisku apelującego, nie zachodziły przesłanki do kwestionowania pracowniczego charakteru zatrudnienia wnioskodawcy w spornych okresach, podzielając w pełni stanowisko Sądu Najwyższego, zgodnie z którym zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach, okresów wykonywania

pracy za granicą u zagranicznych pracodawców, prac wymienionych w wykazach stanowiących załączniki do ustawy o emeryturach pomostowych, zależy od uznania tych okresów za okresy składkowe (wyroki Sądu Najwyższego m.in. z dnia 5 marca 2003 r., II UK 196/02, OSNP 2004 nr 8, poz. 144 oraz z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10, niepublikowany). Sąd drugiej instancji wskazał również, że wnioskodawca był zatrudniony za pośrednictwem Morskiej Agencji w G. (od dnia 1 listopada 1991 r. Morskiej Agencji G. Sp. z o.o.) u armatorów zagranicznych w systemie kontraktowym w okresach: od dnia 4 sierpnia 2003 r. do dnia 31 stycznia 2004 r., od dnia 24 marca 2004 r. do dnia 26 września 2004 r., od dnia 25 listopada 2004 r. do dnia 21 maja 2005 r. oraz od dnia 23 października 2005 r. do 23 kwietnia 2006 r., zaliczając ten okres do pracy w warunkach szczególnych. Wnioskodawca wykonywał zatem w spornych okresach zatrudnienia za granicą u pracodawców zagranicznych - pracę na statkach żeglugi morskiej (pkt 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych) oraz prace na statkach morskich w żegludze międzynarodowej (poz. 4 dział VIII wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r.), a zatem pracę, którą uznać należy za prace w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych. Po doliczeniu do okresu pracy ubezpieczonego w szczególnych warunkach uznanego przez organ rentowy w postępowaniu administracyjnym (12 lat 11 miesięcy i 22 dni) spornych okresów pracy w wymiarze 3 lat 3 miesięcy i 25 dni, łączny okres pracy wnioskodawcy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, na dzień 1 stycznia 2009 r. wynosi 16 lat 3 miesiące i 17 dni, a tym samym wnioskodawca spełnił wszystkie przesłanki z art. 49 pkt 1-3 ustawy.

W skardze kasacyjnej od tego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik organu rentowego zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego - art. 49 i 51 w związku z art. 4 pkt 7 oraz art. 2 ust. 2 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych poprzez błędną wykładnię i przyjęcie, że wnioskodawca „spełnił wymóg rozwiązania stosunku pracy, podczas gdy w dacie przyznania prawa do emerytury pomostowej, tj. 7 października 2012 r. wnioskodawca zamustrowany był na statku - zatem zgodnie z konsekwentną interpretacją Sądu pozostawał w stosunku pracy, co w konsekwencji skutkowało błędnym stwierdzeniem,

iż ubezpieczony nabył prawo do emerytury pomostowej. Nadto marynarz zatrudniony przez pośrednika do pracy poza granicami kraju nie jest pracownikiem w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych”.

W zarzutach skargi, skarżący podniósł także, że „Sąd Apelacyjny pominął fakt, iż (...) ustawa pomostowa nie odnosi się do okresów doliczonych (...) od 04.08.2003 do 30.01.2004, od 24.03.2004 do 26.09.2004, od 25.11.2004 do 21.05.2005, 23.10.2005 do 23.04.2006 (...)”.

Pełnomocnik organu rentowego wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej (jej podstaw) i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania - tak jak w rozpatrywanej sprawie (bądź jeżeli taki zarzut okaże się niezasadny). W okolicznościach sprawy oznacza to, że nie zostało skutecznie podważone ustalenie, że wnioskodawca w okresach kwestionowanych przez organ rentowy, wykonywał pracę poza granicami kraju wymienione w punkcie 23 załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych, co potwierdza świadectwo wydane przez Morską Agencję G. Sp. z o.o. Wobec zarzutów skargi kasacyjnej, należy stwierdzić, że wydane przez Morską Agencję G. zaświadczenia o okresach pracy, nie będące dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 § 1 i 2 k.p.c., mogą podlegać weryfikacji zarówno w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym jak i w toku postępowania sądowego przed sądami ubezpieczeń społecznych (por. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 października 2013 r., II UK 106/13, niepublikowany). Warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową, zgodnie z art. 4 i 49 ustawy, jest legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze (w rozumieniu

ustawy o emeryturach pomostowych lub dotychczasowych przepisów) oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 1 stycznia 2009 r. W przypadku, gdy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub szczególnym charakterze i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy (okres pracy) można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy). Sąd Najwyższy podziela stanowisko Sądu drugiej instancji, że dla oceny prawa wnioskodawcy do emerytury pomostowej, nie ma przesądzającego znaczenia fakt, że Morskiej Agencji G. Spółki z o.o. w G. nie można uznać za płatnika składek, o którym mowa w art. 2 ustawy pomostowej oraz za podmiot uprawniony do wystawienia zaświadczenia o jakim mowa w art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Najwyższy w utrwalonej judykaturze przyjmuje, że okresy wykonywania pracy w szczególnych warunkach u pracodawcy zagranicznego na podstawie skierowania upoważnionej polskiej instytucji kierującej pracownikami do pracy za granicą, za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w Polsce, mogą być uznane za składkowe okresy ubezpieczenia na podstawie art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, natomiast począwszy od listopada 1985 r. okresy zatrudnienia u pracodawców zagranicznych mogą być uznane za składkowe okresy podlegania ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w Polsce, jeżeli zostały opłacone składki - art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. d ustawy (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 329/09, OSNP 2011 nr 19-20, poz. 262, podobnie w wyroku z dnia 1 czerwca 2010 r., II UK 5/10, niepublikowany, dotyczącym zaliczenia okresów pracy marynarza kierowanego do prac za granicą u armatorów zagranicznych, które zostały uznane za okresy wykonywania zatrudnienia w szczególnych warunkach). W orzecznictwie przyjmuje się więc, że okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą wliczane są do okresów ubezpieczenia społecznego w Polsce pod warunkiem opłacenia składki w polskim organie ubezpieczeń społecznych, chyba że ustawa lub ratyfikowana

umowa międzynarodowa stanowi inaczej (por. wyrok z dnia 30 sierpnia 2001 r., II UKN 500/00, OSNP 2003 nr 10, poz. 258) oraz że do okresu pracy w szczególnych warunkach wlicza się okresy wykonywania za granicą u zagranicznych pracodawców prac wymienionych w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego, jeżeli są one uznane za okresy składowe (por. wyrok z dnia 5 marca 2003 r., II UK 196/02, OSNP 2004 nr 8, poz. 144). Ponadto należy wskazać, że zgodnie z ustaleniami stanu faktycznego, w chwili składania wniosku o emeryturę pomostową (w dniu 11 września 2012 r.) wnioskodawca nie pozostawał w stosunku pracy, co zostało także potwierdzone w trakcie rozprawy apelacyjnej. Warto także, w związku z zarzutami skargi kasacyjnej, zwrócić uwagę – z powołaniem się na wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2013 r., I UK 448/12, że okresy pracy w latach 2003 – 2006 podlegały zaliczeniu jako praca w warunkach szczególnych, czemu oczywiście nie sprzeciwia się art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych. W ocenie Sądu Najwyższego zawartej w tym wyroku i uwzględnionej przez Sąd Apelacyjny, z wykładni art. 4 ustawy o emeryturach pomostowych wynika obowiązek zaliczania do okresów pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze także zatrudnienia w takich warunkach w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 31 grudnia 2008 r. Przepis ten zawiera dodatkowe warunki, aby praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana przed dniem 1 stycznia 1999 r. oraz po dniu 31 grudnia 2008 r., jednak nie określa ram czasowych odnośnie do stażu 15 lat pracy w tych warunkach.

Wszystkie powyższe okoliczności miał na względzie Sąd Apelacyjny, czemu dał wyraz w starannie opracowanych motywach zaskarżonego wyroku, stąd też gdy zarzuty skargi kasacyjnej, powtarzające *nota bene* ocenione już zarzuty apelacji, okazały się nieusprawiedliwione, orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

eb